

Collegial=Lidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 47. Den 23 November 1799.

Krykt i Kjøbenhavn hos Direktør Johan Frederik Schulz.

Undertegnede ere Redaktører, Forlæggere og Udgivere af
denne Tidende:

Christian Knudsen. Peter Johan Monrad.

Cancellie-Raader og Expeditionss-Sekretærer i det danske Cancellie.

Offentlige Indretninger.

Fra Biskoppen over Christiansands Stift, Dr. og Professor Hansen, har Cancelliet modtaget en Skrivelse, af 15 f. M., hvori, foruden andre Efterretninger, som meddeles angaaende Stiftets Kirke og Skolevæsen, samt de Forholds-Regler og Midler, ved hvilke Hs. Høfærdighed søger at afhjælpe de foresundne Mangler, tillige er fremlagt for Cancelliet en Plan for Selskaber til Oplysnings og gode Sæders Udbredelse blandt Land=Almuen i Christiansands Stift; og mælder Biskoppen tillige, at det i 17 Kirkesogne er lykkets ham at saae saadanne Selskaber stiftede, ligesom og er meddeelt en Fortegnelse over de Bøger, som allerede til dette Niemeed ere anskaffede. Den omtalte Plan er følgende:

1) Alle

1) Alle, som have tegnet deres Navne og ved Bøgers Modtagelse betalt 24 §., samt underskrive og følge disse Love, ere Eiere udi alle de Bøger, som nu ere anskaffede, eller herefter maatte anskaffes for Selskabet, der fører Navn af: Selskab til Oplysnings og gode Sæders Udbredelse.

2) Alle disse Bøger forblive Selskabets bestandige Odel og Eiendom, og kunne aldrig sælges eller afhændes, uden med Præstens og Forstandernes Raad og Samtykke; og, naar de bortdøe, som nu ere Lemmer af denne Indretning, da træder deres ældste Søn, og om ei Søn er, da Datter, som bliver paa Gaarden, i Faderens Sted. Bliver ingen af Børnene paa Faderens Gaard, da indtræder dog det ældste Barn i Faderens Rettigheder, hvor det end opholder sig, saafremt det ikkun er i Sognet; men er det uden for Sognet, da beholder det næstældste Barn Faderens Rettigheder; thi Afgang og Rettighed til Bøgerne maa aldrig gaae uden for Sognet.

3) Ingen maa fordærve eller forkomme, ellers til andre, end deres Egtefælle, Børn eller Forældre, som ere paa samme Gaard, udlaaue Bøgerne; men, dersom nogen fordærver eller forkommer en Bog, da skal han betale Bogen efter hvad den i Protokollen er antegnet for, hvilke Penge leveres til Bog-Kassen, paa det en anden Bog kan kjøbes igjen, hvorimod han beholder den Bog, han har bedærvet.

4) Der

- 4) Der skal være en Protokol, som bestandigt skal ligge hos Sognepræsten, der er Regnskabsfører ved denne Indretning, i hvilken Protokol disse Love trykte foran hæftes, og som af enhver, der vil have Deel i Bøgerne, eller være Lem af Selskabet, maa underskrives. I denne Protokol indføres Regnskabet Bøgerne vedkommende, til hvem de ere udlaaante, og hvad Tid de ere udgangne og hjemkomne.
- 5) Degnen i Sognet, som og Medhjælperne og Lensmanden, skulle være Forstandere ved denne Indretning; og skulle de alle for een og een for alle, tilligemed Præsten, være ansvarlige for Bøgerne. Som man og haaber, at Biskopperne efter hinanden, ved deres Visitats, ville lade sig underrette om denne Indretnings Tilstand i Sognet, lade sig Regnskabet og Protokollen forelægge, og deri antegne, som i de andre Kaldets Bøger, hvad han finder fornødent.
- 6) Vil nogen indtræde i Selskabet, da maa han antages, saafremt han boer i Sognet, naar han derom anmelder sig hos Præsten eller Forstanderne; flytter han derimod ud af Sognet, da har han for sin Person tabt sin Ret til Selskabets Bøger; dog bliver det ham tilladt, at overdrage denne sin Ret til een af hans Børn eller Slægtninge, eller til hvilken Mand i Sognet han maatte finde for godt. I Selskabets næste Interims-Møde bekjendtgjøres den sig anmeldende for at indvoteres.

7) Vil

- 7) Vil nogen af Bondestanden, som ikke er Medlem af denne Indretning, læse een af Bøgerne, da maa der han sig hos Præsten, og bekommer den udlaant, naar den først har været til Brug for Selskabets egentlige Medlemmer. For saadant Laan betaler han fra 2 til 8 § ugentlig Leie, efter Bogens Størrelse. Længere end i det høieste 6 Uger maa den ikke være i hans Børge, ikke heller maa han udlaane den til andre. I Henseende til Ansvar for Bogens uskadede Tilstand, er han forpligtet at holde sig den 3 § efterrettelig. De Penge, som saaledes indkomme for Leie af Bøgerne, lægges i Bog-Kassen og for samme kjøbes nye Bøger.
- 8) Skulde nogen bekjendt skikkelig Huusmand eller Strandsidder ønske at læse et eller andet Skrift, men ikke formaae at give sit Bidrag til Selskabet, kan det tillades, dog maa det i næste Interims-Møde for Selskabet bekjendtgjøres, og maa han holde sig foromtalte 3 § . efterrettelig.
- 9) Bøgernes Udlevering skeer af Præsten, hvor de bevares. Enhver kan beholde en Bog i det høieste 6 Uger, om den er stor. Først ved en Bogs Aflevering udlaanes en anden.
- 10) I enhver Bog skal Præsten, som Regnskabsfører, tegne: 1. naar den blev kjøbt; 2. hvad den koster; 3. hvor lange enhver af Medlemmerne, eller om nogen vil leie den, maa beholde den; 4. hvad den koster i Leie.

- 11) Alle Søndage efter Prædiken fæer Bøgernes Udlævering og Ombytning.
- 12) Beholder nogen en Bog hos sig over den bestemte Tid, skal han derfor til Bog-Kassen betale fra 2 til 8 ß . ugentlig, som Præsten og Forstanderne det paa-
fjende.
- 13) Præsten og Forstanderne betale det samme til Selskabet, som de andre Medlemmer. Vil nogen af Medlemmerne eller andre uden for Selskabet give en Gave eller en Bog til Selskabet, da tegnes hans Navn i Protokollen, som offentlig oplæses i Selskabets overordentlige Møde.
- 14) Hver Mikkelsdag og Paafe holdes Selskabets Interims-Møde i Præstens Huus, og maa samme Møde altid fæe en Søndag efter Prædiken, eller paa en af de affskaffede Helligdage. I saadant et Møde be-
kjendtgjæres, de som ville indtræde i Selskabet, og overlægges hvadsomhelst til Selskabets Tary kan være
fornødent.
- 15) Selskabets høitidelige Stiftelsesdag holdes i Kirken, efter at Prædiken er endt, paa samme Maade, som den af Biskoppen blev høitideligholdt i Lunds Sogn. Denne aarlige Høitidelighed bliver anstillet den Dag, da Selskabet er blevet oprettet. Et saadant høitideligt Møde vil og finde Sted, naar Biskoppen er paa Visits i Kalder. Ved dette høitidelige Møde er det ethvert af Medlemmerne tilladt, at medtage deres Søn-
ner,

ner, naar de have fyldt deres 10de Aar. I det haidelike Møde holdes en Tale af Præsten, Medlemmernes Navne oplæses, og vigtige behagelige eller ubehagelige Tildragelser i et Medlems Familie bekjendt-gjøres, saasom: et Barns Fødsel, Konfirmation, især om det ved sin Religions Kundskab har udmærket sig; Søns eller Datters Giftermaal; Hustrues eller Børns Dødsfald; Ildsvaade eller anden Banheld.

16) Opkommer nogen Disput imellem Medlemmerne af denne Indretning, da skal Præsten og Forstanderne decidere deri, hvilken Decision skal gjælde, og med muligste Korthed og Sagens Sammenhæng i Protokollen indføres.

17) Tilfud til Bøgernes Indkjøb forlanges ikkun hvert 3die Aar, da man ikke vil, at Indretningen skal falde nogen Byrdesuld.

18) Ingen kan antages i Selskabet, som er bekjendt for aabenbare Paster i eller uden for sit Huus, saasom: Druktenskab, Trætthæd, og deraf flydende Slagsmaal o. s. v. Ikke heller de, som modvilligen, efter given Naamindelse, hindre Skoleholderne i deres Embeds-Førelse, nægte dem deres Livs Ophold, forsætlig forsomme deres Børns Opdragelse og Underviisning, eller vise sig vægerlige ved de Fattiges ansatte Understøttelse. Skulde nogen, som allerede er i Selskabet, herefter gjøre sig skyldig i slig Brøde, da udelukkes han af samme.

- 19) Ingen kan blive Medlem af Selskabet, med mindre han af de fleste Stemmer i Selskabet indvoteres, og for de i ovenansførte § omtalte Feil findes frifunden. Ikke heller kan nogen af Selskabet udvoteres, uden af de fleste Stemmer.
- 20) Betaler nogen ikke sit Kontingent inden første halve Mars Interims-Møde, er han af Selskabet udelukt.
- 21) I Tilfælde af Dødsfald paalægges det Præsten og Forstanderne, at forbre Bogen af Stervboet udleveret, saa at den paa ingen Maade maa regnes til den Afdødes Indbo.

Cancelliet har i denne Anledning, ved Skrivelse af 16 d. M., bevidnet Hs. Høiærværdighed dette Kollegiums Agtelse og Tak for den udmærkede Nidkjærlighed og Omsorg, han viser for at udbrede nyttig Kundskab og sand Oplysning blandt Landalmuen i det ham betroede Stift. Tillige har Cancelliet med samme Skrivelse tilstillet ham 100 Rdlr., som Bidrag til Bøgers Anskaffelse eller hvilken anden hensigtsmæssig Brug, han maatte finde for godt.

I Følge Hs. kongelige Majestæts Resolution, af 8 Novbr. d. A., er en Underviisnings-Skole paa Gjæstehuset her i Staden bleven indrettet for samtlige Fri-Korporaler og paa Avantage staaende Under-Officerer af begge Garderne, de kjøbenhavnske Infanteri-Regimenter,

ter, Marine-Korpsen, og de 2de Batallioner let Infanteri i Citadellet, og Premier-Lieutenant du Plat af det kongelige Artilleri-Korps ansat ved bemældte Skole som Lærer.

Lovgivning.

Under 8 Novbr d. A. er, igiennem det danske Cancellie udsærdiget en Plakat, hvorved Reskriptet, for de vestindiske Øer, dateret 22 September 1769, nærmere forklares. Dens væsentlige Indhold er følgende: At Hs. Majestæt, i at bestyrke sig med at udtænke alle de Midler, som retfærdig Statsklogskab tillader, for at betrygge Undersaatterne imod de Uheld, som, under de nærværende kritiske Omstændigheder, true Handelen og den offentlige Kredit, har lagt Mærke til, at det Bud, der indeholdes i den 1ste §. af Reskriptet til General-Gouvernøren over de vestindiske Øer, dateret den 22 Sept. 1769, kunde, ved at følges aldeles bogstaveligen, uden Hensyn til Reskriptets Indledning, være underkastet en feiltagende Fortolkning, efterdi bemældte §. udtrykker sig saaledes: *Saasnart en Verel kommer tilbage med Protest, for non Acceptation, skal Trassenten være pligtig til at betale i Recambio 10 pro Centum, m. v.*; hvorimod denne Lovgivning forudsætter, som dens Marsag for at paalægge Verel-Udstedere at betale dette overordentlige Recambium, at samme har til Mærke: at forebygge ulovlig Omgang, med

at

at tage Betaling for Vexler, som forud vides, ikke at blive accepterede; hvoraf følger, at hiin Bestemmelse ikke sigter til redelige Trassentere, der have haft god Grund til at vente, at deres Vexler maatte blive honorerede af Trassato. Paa det at Tvistigheder kunne afværges om den rette Forstaaelse af det omhandlede Reskripts Mening, har Allerhøiøstamme derfor anseet det tjenligt, at betjendtgjøre, som authentisk Fortolkning: at fornævnte overordentlige Recambiam af 10 pro Centum ikke bør finde Sted, undtagen i det Tilfælde, at det tydeligen kan skjønnes, at Udstederen af en Vexel maatte forud kunne have vidst, eller rimeligviis formodet, at den ei vilde blive accepteret, men kunde ventes tilbage, med Protest, for non acceptatione,

Blandede Efterretninger.

For Cancelliet er fremsat det Spørgsmaal: om Forordningen af 21 Juni d. A., angaaende Skifteforvaltningen i Stervboer efter Huusmænd og Jnderster af Landalmuen i Danmark og Norge, alene bør ansees at være givet til Fordeel for de Huusmænd og Jnderster, hvis fornemste Næringsvei det er, at dyrke Jorden og at arbejde hos Landalmuen? eller, om Forordningens Begreb om Huusmænd og Jnderster kan ansees at være, saa udstrakt, at derunder tillige bør indbefattes Strandfiddere og Jnderster, der, skjøndt de boe paa Landet,

dog

dog ikke gjøre Agerdyrkning og Vondearbeid til deres Hovedbeskjæftigelse, men derimod enten ernære eller have ernæret sig af Søen, som Skippere, Styrmande eller Matroser, eller ere Fiskere, Haandværkere eller Vjergbrydere, hvad enten de selv, foruden deres Huse, eie de Grunde de beboe og bruge, ja vel endog have tilbygget sig enkelte Jordstykker fra en eller anden Gaard, hvilke dog ei ere skuldsatte, eller de svare Leie af Grundene, eller ei engang eie Husene? I den Anledning har bemældte Kollegium, under 19 Octbr. d. A., tilskrevet Amtmanden over Nedenæs og Naalebøygdelauget, at Forordningens Bestemmelser ligesaavel ere anvendelige i Henseende til disse som til hine.

Til Qvægsyge-Kommissionen er bleven indberettet, at Qvægsygen er udbrudt i adskillige Kredse i Sydprenssen. Samtlige kongelige Føldbetjente ved Sø-Føldstederne i Danmark, Norge og Hertugdømmene ere derfor, under 19 d. M., derom blevne underrettede, for i Henseende til de, fra bemældte Steder, til det dem anbetroede Føld-Distrikt ankommende Skibe, at kunne paasee, at det, som i den kongelige Forordning af 28 April 1779, især dens 5te og 6te §§. er foreskrevet i Henseende til Sundheds-Attester, bliver iagttaget.

Foranlediget af det forskjællige Forhold, som Sorensfriverne i Norge bruge, i Henseende til de Tingsvidner, som vedkommende Skadelidte, i Følge kongelig Resolution af 4 Februar 1795, ere pligtige at erhverve over den deres Jorder tilføiede Skade ved Elvebrud, Hjeldskrede og deslige naturlige Uheld, naar de ville ansøge Prolongation i den dem for saadan Skade een Gang tilstaaede Skattefrihed, da Sorensfriverne paa nogle Steder slet ingen Betaling fordre derfor, paa andre Steder derimod beregne sig Betaling efter Sportel-Reglementet, og atter andre slet ingen Paategning give, hvad enten de derfor have ladet sig betale eller ikke, har Cancelliet, under 9 d. M., tilskrevet samtlige Amtmænd i Norge, at Sorensfriverne efter Sportel-Reglementet af 11 Juni 1788, dets 1 Kap. 14 § bør udstede de ovennævnte Tingsvidner, uden nogen Betaling.

Under 9 d. M. har Cancelliet anmodet den vestindiske Regjering om, at foranstalte Lieutenant L. Olfers Justitialiter tilstalt for hans haarde Medfart mod en ham tilhørende Plantage-Neger paa St. Jan.

Da det ved Tingsvidne er oplyst, at tvende Arbeidsmænd i Brageruæs, Ammund Jensen og Øster Hansen, have optaget en Dreng, som var falden i Vandet, og sandsynligviis, uden deres Hjælp, maatte have

druf.

drukket; saa har Cancelliet, under 9 d. M., tilskrevet Stiftamtmanden over Aggershuus Stift, at den ved Plakaten af 14 Sept. 1798 udlovede Præmie kan fornævnte Arbeidsmand udbetales.

Pedige Embeder.

Under det danske Cancellie: Sørensrivers Embedet i nordre Guldbrandsdalen i Aggershuus Stift; Sognekalder paa Den Anholt under Aarhuus Stift, 250 Rdlr.; Sønderup og Suldrup Sognekalder i Viborg Stift, 250 Rdlr., hvoraf skal svares 200 Rdlr. aarlig til den entledigede Sognepræst sammesteds, Copman.

Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 15 Nov. er Rand. Chirurgia J. Lorenzen beklædet til Reserves Chirurg ved det chirurgiske Akademi i Kjøbenhavn. Den 22 Novbr. Rand. Theol. C. J. Krarup konfirmeret til Sognepræst for Breisinge og Baldemars Slots-Kapel paa Thorsinge; Hospitals- og Froprædikens-Præst i Ribe, C. Clod, ligeledes til Sognepræst for Skydebjerg og Orte Menigheder i Fyen; den personelle Kapellan i Assens, J. E. Berthelsen, beklædet til Hospitals- og Froprædikens-Præst i Ribe; Rand. Theol. P. Commerup konfirmeret til Sognepræst for Dreys Menighed under Fyens Stift; Rand. Theol. C. Zimmer ligeledes til Sognepræst

nepræst for Sunds Menighed i Ribe Stift; den personelle Kapellan for Slagslynde og Gandløse Menigheder i Sjælland, E. C. Randrup, ligeledes til Sognepræst for Taagerup og Thorslunde Menigheder i Volland; den første Sekretær ved det udenlandske Departement, Legations-Raad J. Avemann, befattet til Geheime-Legationsraad med virkelig Etatsraads Rang; Kammer-Sekretæren i det vestindiske Rente- og General-Soldkammer, J. Stord, ligeledes at være tillige Kommitteret sammesteds med Stemme og Underkrift.

Under det tyske Cancellie: Den 12 Novbr. ere Rand. Juris J. H. Scheel af Trehoe og P. F. Knibæk af Heide, befattede til Underrets Advokater i Hertugdømmene Schlesvig og Holsteen. Den 15 Novbr. er Kapellanen ved Garnisons-Kirken i Kjøbenhavn, L. Ebbesen, udnævnt til Pastor i Hammef under Haderslev Amt; Siskalen i Flensborg Amt, O. G. Bodecker, i Raade entlediget, og Underrets-Advokat C. A. Henriici i hans Sted befattet til Siskal.

Under Generaliteret: Den 8 Nov. har Hs. Majestæt, i Anledning af den ved allerhøieste Resolution af 4 Octbr. sidstleden befalede Forandring med Garnisonen paa Kronborg, i Følge hvilken de der værende 2de Artilleri Garnisons-Kompagnier skulde, til 1 Januar næstkommende, indgaae, og i deres Sted oprettes, Artilleri-Kompagni og 2de Kompagnier let Infanteri, hvoraf det første annekteres det kongelige Artilleri-Korps, og

de sidste det sjællandske Jæger-Korps, nu approberet følgende Avancement, Afgang og Forsættelse: a. Ved de nuværende kronborgske Artilleri Garnisons-Kompagnier, Kapitainerne v. Albrecht og v. Lundt afgaae til 1 Januar paa Bartpenge, og Prem. Lieutenant v. Holck paa Pension; men Sec. Lieutenant v. Mogensen ansættes som Fændrik ved det danske Liv-Regiment til Fods. b. Ved det sjællandske Jæger-Korps: Stabs-Kapitainerne v. Scholten af Korpsen og v. Walther af danske Liv-Regiment ere bestilte til Chefer for de 2de oprettende Grenadeer-Kompagnier; Prem. Lieutenant v. Wildenrath til Stabs-Kapitain; Prem. Lieutenant d'Origny forundt Kapitaens Karakter; Prem. Lieutenant a la suite Grev Holck-Wintersfeldt, og Second-Lieutenanterne v. Knoph og v. Benken, udnævnte til virkelige Premier-Lieutenanter; de karakteriserede Sekond-Lieutenanter v. Kleist, v. Römer, v. Østrup og Fændrik v. Schnitter til virkelige Second-Lieutenanter; og Fændrikkerne á la suite v. Wadschier og v. Kleist, hvilke tilige ere forundte Second-Lieutenants Karakter, samt Second-Lieutenanterne af bemældte kronborgske Artilleri Garnisons-Kompagnier, v. Sax, v. Bett, v. Konstad og v. Stricker til virkelige Fændrikke i Korpsen. c. Ved Artilleri-Korpsen: Major v. Benndt, Prem. Lieutenant v. Plonnies og karakteriseret Prem. Lieutenant Hagedorn, af meerbemældte kronborgske Artilleri Garnisons-Kompagnier, ansatte og udnævnte til resp. Chef, Premier-

mier. og Second-Lieutenant ved det ny oprettende Artilleri-Kompagni paa Kronborg. Samme Dag er Chefen for den altonaiske Stads-Milice, Premier-Lieutenant v. Lange, benaadet med Kapitains Karakter af Infanteriet. Den 15 Novbr. er ved Husar-Regimentet den karakteriserede Sec. Lieutenant v. Faith udnævnt til virkelig Sec. Lieutenant, og Kornet à la suite v. Carlsen til virkelig Kornet, samt Sec. Ritmester v. Thomsen, efter Ansøgning, afskediget med Pension. Ved Artilleri-Korpset er Prem. Lieutenant v. Uldall, efter Ansøgning, forundt Afseede og Kapitains Karakter. Ved det danske Liv-Regiment til Fods: karakteriseret Kaptein v. Restorff til Stabs-Kaptein, i den til 1 Jan. næstkommende afgaaende Kapt. v. Walthers Sted; Second-Lieutenant v. Budde til Prem. Lieutenant; karakteriseret Sec. Lieutenant v. Mogenssen til virkelig Sec. Lieutenant. Ved Kjøbenhavns Øster Stads-Kompagni Premier-Lieutenant Balck til Kaptein; Sec. Lieutenant Schulz til Prem. Lieutenant; Fændrik Rasmussen til Sec. Lieutenant; Fændrik à la suite Ritter til virkelig Fændrik, og Kommandeer-Sergeant E. C. Weise til Fændrik à la suite. Ved Christianshavns Stads-Kompagni: Fændrik Halkjær, efter Ansøgning, afskediget som Sec. Lieutenant, og i hans Sted udnævnt Fændrik à la suite Selboe til virkelig Fændrik, og Kommandeer-Sergeant A. C. Torwerdt til Fændrik à la suite. Samme Datum har det behaget, Hs. Majestæt, til Devis paa

sin Tilfredshed med den fleete Reverance af Rugler og Bomber, som Eieren af Frelands Jernværk, Justitsraad H. Smith, har paataget sig til Militær-Etatens Fornødenhed, at benaade fornævnte Justitsraad Smith med General-Krigskommissærs Karakter, og Tilladelse at bære Uniform og Feldttegn, samt at forunde ham Bestallingen gratis.

Under Departementet for de udenlandske Sager: Den 15 Nov. er C. C. Baron af Bülow udnævnt til surnumerær Secretær ved det udenlandske Departement.

Under Rentekammeret: Den 20 November er Student A. Giede ansat til at være Skriver ved Frederiksberg Slot og tillige at besørge den anden Housgeraadskarls Forretninger.

Under General-Toldkammeret: Den 13 November er Assistenten ved Kontrollen, Saurbrey, be-
fikket til Fuldmægtig; den første Eleve, Assistent Sprunk, til virkelig Assistent; anden Eleve, Weyse, til første Eleve, med Prædikat af Assistent, og den surnumerære Eleve, Schew, til anden Eleve, alle ved Øresunds Toldkammers Translation.

Under Oeconomie- og Commerce Collegium: Den 8 November er den hidtil værende danske Agent og Konsul i Cette, J. R. Tietjens, udnævnt til Konsul i Marseille, i den ved Døden afgangne Konsul Hornbøf-
sels Sted. Den 15 November er Kjøbmand A. Kulenkamp i Bremen be-
fikket til Konsul der paa Stedet, i den fra Embedet affædige Agent Lappenbergs Sted.